

Forelæsninger over »Philosophisk Propædeutik«

fra Universitetsaaret 1860–61

Uddrag: s. 326–328

(om Arternes Tilblivelse og Darwins Theori)

R. Nielsen

Gyldendalske Boghandling (F. Hegel), København, 1862

[S. 326, fortsat fra s. 325:]

gjennem alle sine Arter til Familien o. s. v., kan dialektisk bestemmes ved Concretionsloven; derimod gives der ikke nogen Udviklingslov, hvorved det a priori kan bestemmes, hvormange og hvilke Arter der nødvendig maae høre til hver Slægt, eller hvormange og hvilke Slægter der oprindeligt høre til hver Familie: den filosofiske Erkjendelse gaaer ikke gennem abstracte Ideer til virkelige Kjendsgjæringer, men omvendt gennem de virkelige Kjendsgjæringer til de concrete Ideer. (Jvfr. *Phil. Prop.* S. 158–178).

Dersom de Forsøg, man i den nyere Tid har gjort paa at forklare Arternes Tilblivelse af Varieteter, som i Tidernes Løb ere blevne constante, skulle forstaaes saaledes, at det egentlig er Omstændighederne og de ydre Betingelser, der bestemme de organiske Typer: da maa en saa principløs og ideefornegtende Opfattelse af Livsvirksomheden naturligviis møde Modsigelse i Philosophien. Men det bør i denne Sammenhæng dog heller ikke glemmes, at Ideernes Realitet er uendelig dialektisk, og at en dialektisk Realitet ikke lader sig hypostasere i dogmatisk positiv Umiddelbarhed. Forholder det sig virkelig saaledes, at den organiske Selvhed oprindeligt forudsætter den elementære Andethed, saa følger jo ligefrem heraf, at Livsudviklingen ogsaa maa medføre en mangfoldig Vexelvirkning af det Typiske og det Elementære. Varieteter, Aborter, Forskydninger og andre Abnormiteter vise tydelig nok, hvilken Indflydelse de elementære Betingelser maae have paa Paradigmets Udførelse. [*]

[*] *Anmærkning* (s. 326–327 i originalen): *Hvad de herhen hørende Undersøgelser angaaer, henviser vi til Charles Darwin über die Entstehung der Arten im Thier- und Pflanzenreich. Aus dem Englischen übersetzt und mit Anmerkungen versehen von Dr. H. G. Bronn. Stuttgart 1860. — Det følgende er citeret fra „Schlußwort des Übersetzers“, S. 508–9:*

„Es sind die Existenz-Bedingungen, welchen sich die Organismen anpassen müssen, und welche eine so große Rolle in diesem Buche spielen. Sie sind theils organische und theils unorganische, und die ersten nach Hrn. Darwin weitaus die zahlreichsten und wichtigsten und daher auch an und für sich geeignet, die manchfaltigsten Folgen zu veranlassen. Doch eben diese organischen Prinzipien haben für Darwin wieder den großen Vortheil, daß, indem er sich auf ihre Manchfaltigkeit und auf den Kampf ums Daseyn überhaupt beruft, er der Nothwendigkeit überhoben ist, Rechenschaft von ihrer Wirkungs-Weise im Einzelnen zu geben und nachzuweisen, welche spezielle Folgen diese oder jene spezielle organische Bedingung auf die Struktur und Entwicklung der ihrem Einfluß unterliegenden Organismen überhaupt, oder auf einzelne insbesondere ausübt. Hr. Darwin beruft sich auf jeder Seite darauf, daß nur solche Abänderungen Aussicht auf Erhaltung haben, welche dem Individuum und somit der künftigen Spezies nützlich sind; und theoretisch muß man zugestehen, daß, woferne es eine natürliche Züchtung gebe, die Sache sich nicht anders verhalten könne. Aber wir müssen gestehen, doch in fast allen unseren aus angeblich innern Ursachen hervorgegangenen Varietäten gar nicht finden zu können, worin denn der Nutzen ihrer Abänderung bestehe... Warum bekommt z. B. in diesem Kampfe ums Daseyn eine Pflanzen-Art ovale statt lanzettlicher und die andre lanzettliche statt ovaler Blätter? warum die eine einen Dolden-artigen und die andre einen Rispen-förmigen Blütenstand? warum die eine fünf und die andre vier Staubgefäße, die eine eine geschlossene und die andre eine weit geöffnete Blüthe? Wozu nützt der einen Dieß und der andern das Gegentheil? Warum bewirken die organischen Bedingungen Dieß? Mit welchen Mitteln fangen sie es an? und wie müssen sie beschaffen seyn, um es zu können? Und wie kann die eine Art der andern dadurch überlegen werden? Wir gestehen, keinen Zusammenhang zwischen diesen Erscheinungen zu erkennen, und Hr. Darwin würde uns antworten, daß es möglicher Weise so oder so zugehen könne. Wir gestehen ferner, uns vergeblich um positive Beweise oder auch nur Belege in dieser Beziehung umgesehen zu haben, manche spezielle Fälle eigenthümlicher Art etwa ausgenommen; denn wir sind weit entfernt davon, allen solchen

Einfluß überhaupt läugnen zu wollen.”

[S. 327: Brødtæksten begynder øverst på siden med tre linjer umiddelbart efter anmærkningens afslutning:]

„Den rene Fornufts Kritik” forvandler Ideen til et subjectivt Ubetinget; den dogmatiske Positivisme hypotaserer Ideen til et for sig bestaaende Urvæsen. Et saadant positivt

[S. 328, fortsat fra s. 327:]

Urvæsen erklæres nu rigtignok for et indvortes, ubilledligt og usynligt Væsen, men bliver just, idet Positiviteten slaaes fast, ved sin dogmatiske Umiddelbarhed til et udvortes, billedligt og anskueligt Væsen. Den dybe Skuen, den umiddelbare Idee-Skuen, er i Almindelighed en mystisk-dogmatisk Skuen af et Negativt-Positivt, et Ubilledligt-Billedligt; det Dybe kjendes da især derpaa, at den Skuende ikke mærker Modsigelsen. Skal den umiddelbare Idee-Skuen faae videnskabelig Betydning, kan det kun skee derved, at Kritiken ikke blot paaviser, men ogsaa gennemreflexerer den fra alle Sider frembrydende Modsigelse. Modsigelsen er, at det i Naturen Umiddelbare er saa reflecteret; Modsigelsen er, at det saaledes Reflecterede er saa umiddelbart. Saalidt som den exacte Uendelighedsanalyse er færdig dermed, at hver endelig Størrelse opfattes som et Integral af uendelig smaa Størrelser, ligesaa lidt er den dialektiske Idee-Analyse afsluttet dermed, at det Umiddelbare reflecterer sig i det Reflecterede; thi de articulerende Mellembestemmelser, som heraf udvikle sig, ere utallige.

Ideeriget er i Forhold til den ydre, deri begrundede Planteverden et System af Reflexionsexistenser, indholdstrige Existenserindringer; Ideernes Reflexion i Individualformernes reflecterede Umiddelbarhed er, som Lysets Klarhed, en forklaret Umiddelbarhed. I denne Klarhed sees Exemplarexistenserne gennem deres Individualideer reflecterede i Artens Idee, Artsideerne med deres Individualideer reflecterede i Slægtens Idee, Slægtsideerne med deres Artsideer i Familiens, gennem Familiens i Ordenens, gennem Ordenens i Klassens, gennem Klassens i Rækkens, gennem Rækkens concrete, indholdstrige Idee i Rigets Grundidee, i Dybet.

β) Dyrelivet.

Som organisk Natur er Ideen Liv, og den levende Existens, væsentlig seet, en Idee-Existens; men Idee-Existensen

[Fortsat på s. 329, ikke medtaget her.]